DE BETEKENIS VAN DE GROOTHANDEL IN IJZER EN STAAL VOOR DE GROTE METAALVERWERKENDE INDUSTRIE. 52 blz. plus bijlage. Publicatie van de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam. Uitgever: H. E. Stenfert Kroeze, Leiden 1954.

door Dr W. J. v. d. Woestijne

Door de S.E.O. wordt een onderzoek ingesteld naar de functie van de voorraad houdende groothandel in ijzer en staal. Hierbij bleek dat de klantenkring van deze groothandel niet alleen bestaat uit ambachtsbedrijven, maar dat ook middelgrote en grote bedrijven via de handel kopen. De vraag was: Uit welke overwegingen maken deze grotere en grote bedrijven gebruik van de diensten van de handel.

Op deze vraag geeft bovenstaande publicatie, waarin een vrij omvangrijke enquête verwerkt is, het antwoord.

In totaal werden 504 enquêteformulieren verzonden. Na slechts één rappel kwamen 379 terug, waarvan 338 of 67 % voor verwerking geschikt bleken.

Aangezien in het kader van het algemene onderzoek ook gegevens bij de handel verzameld worden, konden in verschillende gevallen de mededelingen van de afnemers gecontroleerd en aangevuld worden met die van hun leveranciers (nl. de handel). Hierdoor heeft deze enquête veel aan waarde gewonnen.

De belangrijkste conclusie uit de enquête is dat de ondervraagde grote bedrijven in overwegende mate van de diensten van de zelfstandige handel gebruik maken. De belangrijkste motieven voor aankoop uit de handelsvoorraad zijn: de snellere levering en de voorraadbeperking in verband met de omlooptijd en de financiering. Naarmate de bedrijfsomvang groter is, worden de courante artikelen meer rechtstreeks van de fabrieken gekocht.

De betekenis van deze publicatie ligt in de empirische fundering. Meestal zijn inzichten over het al dan niet gebruik maken van de diensten van de handel gegrond op een afleiding uit wat rationeel-economisch wordt geacht. Dat leidt dan tot een beeld dat de veelzijdige schakeringen van het feitelijk gebeuren mist. Nu heeft zulk een theoretische benadering zeker haar waarde, ook voor het beoordelen van de rationaliteit van de practijk, mits men daarnaast maar op de hoogte is van het feitelijk gebeuren en dit laatste niet direct, zo het in strijd met de theoretische analyse is, als foutief verwerpt.

Een kennen van de ervaring is derhalve naast een beheersen van de analyse noodzakelijk. Juist op het gebied van de handel is aan een grondige empirische kennis bij velen een betreurenswaardig manco. Daarom zijn studies als de onderhavige, waarbij men zoveel mogelijk het materiaal zelf „laat spreken" van belang. Voorwaarde is dan natuurlijk dat de vragenlijst niet tot een a prioristisch bepaalde beantwoording noopt.

De als bijlage afgedrukte vragenlijst is met zorg samengesteld. De helft van de vragen informeren naar *feitelijk gedrag,* de andere helft naar *overwegingen.* Zoals wij reeds opmerkten werd het feitelijk gedrag ook nog buiten de enquête om gecontroleerd. Het is ons evenwel niet gebleken dat met behulp van de steekproef theoriën onderzoekingen zijn ingesteld naar de statistische relevantie van geconstateerde verschillen. De studie is o.i. een aanwinst voor een veelal onvoldoend bewerkt deel van de bedrijfseconomie.

James B. Jefferys, Simon Hausberger, Göran Lindblad. PRODUCTIVITY IN THE DISTRIBUTIVE TRADE IN EUROPE. Uitgave O.E.E.C. 1954. 115 blz. Prijs $ 1.—.

door Dr. W. J. v. d. Woestijne

De algemene wetenschap van de economie is naar omvang en diepte zo uitgebreid geworden, dat verbijzondering noodzakelijk is. Onderscheiden naar het waarnemingsgebied ontstond zo naast de sociale economie de bedrijfseconomie. Limperg ziet de bedrijfseconomie als die tak van de algemene economie die speciaal de krachten en verschijnselen binnen de huishouding tot object heeft. Hij maakt daarbij principieel geen scheiding naar de maatschappelijke functie van die huishoudingen, alleen laat hij om practische redenen de banken buiten zijn analyse. Bij andere schrijvers krijgt men veelal de indruk dat zij de bedrijfseconomie, zo al niet principieel dan toch practisch beperken tot de niet-agrarische vervaardigende bedrijven, al dan niet uitgebreid met de vervoersbedrijven. Feit is in ieder geval dat de vraagstukken die zich in de *fabrieken* voordoen, veel meer aandacht gekregen hebben de vraagstukken in de handelsbedrijven. Van deze is weer de *distribuerende handel* minder goed onderzocht dan die van de groothandel tussen oerproductie en verwerkende industrie.

Om deze redenen is het een belangrijke aanwinst van de litteratuur dat de O.E.E.C. een speciale studie heeft laten maken van de distributieve handel in Europa.

Deze studie staat niet op zich zelf. Zij moet gezien worden als een voorbereidend onderzoek ten nutte van de verhoging der arbeidsproductiviteit in deze tak van handel. In dit verband heeft Jefferys, die reeds belangrijke studies in Engeland verricht had, in een aantal landen een onderzoek ingesteld naar de verschijnselen en de problemen verbonden met de distributie van voor de consumptie gerede goederen. Hij is erin geslaagd, in kort bestek een schat van materiaal dat kenmerkend is voor de problemen in groot- en kleinhandel te verzamelen. Deze problemen worden scherp onderscheiden. Met inzicht en wijsheid worden de middelen, die ter oplossing worden aangevoerd, aan een onderzoek onderworpen.

Onder distributie wordt verstaan het complex van handelingen nodig om de goederen in handen van de consument te brengen nadat het vervaardigingsproces geëindigd is. Hierbij is het onverschillig wie deze handelingen verricht, de fabrikant, de groothandel, de kleinhandel, groepen daarvan of een consumenten-coöperatie. Geanalyseerd wordt dus de distributie *functie*. Er wordt, terecht, minstens evenveel aandacht besteed aan de verschijnselen en factoren die *tussen* twee opeenvolgende geledingen optreden, als die welke *binnen* de bedrijven waarneembaar zijn.

In verband met het doel van de studie worden de factoren vooral onderzocht met het oog op hun invloed op de productiviteit in de distributieve handel. In verschillend opzicht is het verhogen daarvan gewenst. Globaal is tussen de 35 en 50 % van de prijs, die de consument voor de goederen betaalt, nodig voor het vervullen van de distributie-functie. Verder is een efficiënte organisatie van de verkoopfunctie essentieel om volledige en continue werkgelegenheid te handhaven.

Velerlei factoren remmen het opvoeren van de productiviteit. De voornaamste hiervan zijn gebrek aan feitelijke kennis, gebaseerd op quantitatieve bepaling van de verschijnselen in de handel en onwetendheid, naast irrationeel gedrag, bij de consument. Hoewel ook niet gemakkelijk te bestrijden, is de eerste groep van tegenwerkende factoren toch beter meester te worden dan de tweede.

Na drie inleidende hoofdstukken, waarin o.a. aandacht wordt gegeven aan het verschil tussen de voor-oorlogse en de naoorlogse situatie en de mogelijkheden tot waarneming en quantitatieve bepaling worden onderzocht, volgen de belangrijke hoofdstukken waarin de distributieproblemen speciaal worden onderzocht van het standpunt van de fabrikant, de grossier, de detaillist en de consument. De twee slothoofdstukken zijn gewijd aan de wettelijke regelingen en aan de conclusies.

Wij zijn in het bijzonder getroffen door de scherpe waarneming en analyse van het waargenomene enerzijds en aan de heldere stijl bondige weergave anderzijds.

Prof. P. de Wolff, BEDRIJFSSTATISTIEK, 3e druk. Serie „De moderne onderneming". N. Samsom, Alphen a. d. Rijn, 1954.

door Prof. G. Goudswaard

Het is al niet meer nodig de aandacht te vestigen op „Bedrijfsstatistiek" van de Wolff. Het werk heeft zich snel algemene bekendheid verworven, en het feit dat reeds de derde druk [1]) is verschenen, spreekt in dit opzicht duidelijke taal.

Hoewel het boek in de eerste plaats is bestemd voor „administrateurs en boekhouders", wordt het ook buiten het bedrijfsleven veel gebruikt. De opzet is inderdaad vrij algemeen, algemener dan die der overige werken welke in dezelfde serie zijn verschenen, hoewel uiteraard de behandeling der theoretische grondslagen van de statistiek gericht blijft op de bedrijfsstatistische toepassingen.

De tweede druk was een vrijwel ongewijzigde herdruk; de thans verschenen derde druk is echter op verschillende punten herzien en uitgebreid. Zo worden thans ook de beginselen van de multipele correlatierekening behandeld, toegelicht aan de hand van een berekening van de vraag naar vervoer per spoor; voorts zijn korte beschouwingen toegevoegd over de bepaling van de gemiddelde levensduur en over de wet van Pareto. Deze uitbreidingen kunnen worden opgevat als verdere tegemoetkomingen aan de behoeften van de „algemene" lezer.

In het literatuuroverzicht aan het eind wordt van verschillende werken alleen een oude druk vermeld, terwijl de nieuwste sterk is herzien (b.v. Yule-Kendall en Tippett). Dit echter alleen „pour acquit de conscience"; een recensent moet nu eenmaal ook iets aan te merken hebben.

[1]) De eerste druk is besproken in dit tijdschrift Jaargang 25 No. 5 (Mei 1951).
